

TELEPÜLÉSRÉSZEK RÉGI MEGNEVEZÉSEI

A Földesi Értéktár Bizottság (FÉB) a település kül-és belterületeinek régi megnevezését 4/2019. (01.07.) FÉB határozattal helyi nemzeti értékkel nyilvánította. Javaslattevő a Földes Nagyközségi Népfőiskolai Egyesület volt.

Herpay Gábor Földes község története című könyve és Karacs Zsigmond helytörténész szerint egyaránt 12 településrésze volt Földesnek. A FÉB ezek elnevezéseit vésette tölgyfába, megőrizve a feledéstől, és helyezte el az adott településrészekre. A névtáblákat Dezső János fafaragó, a Népművészet Ifjú Mestere készítette el.

A táblák mérete: 120x50x5 cm. A településrészek megnevezése előtt látható Földesi Értéktár logóját Bere Anna Mária grafikusművész tervezte.

A névtáblák elkészítését a HUNG-2024 pályázat keretében az Agrárminisztérium és a Hungarikum Bizottság támogatta.

A község egyes részeinek az elnevezése hosszú századokra nyúlik vissza, újabb eredetű csak egy van: az 1920-as években létesített Bocskai telep, közhasználati nevén Újsor. Az egyes falurészek területe igen változó, van több utcára kiterjedő majd a fél falut magába foglaló, de van egy-két utcából álló rész is. Az utóbbiakat nem is lehet elválasztani élesen az utcanevektől, így az elnevezésük jellege és közfoglalomban való élésük miatt a községrészekhez sorolható.

TEMLOMKERT: Református templomunk a település legrégebbi közösségi épülete. Helyén az 1700-as években még csak harangláb állt, majd azt épülettel kötötték össze 1769-ben. 1713-ban kőtemplom épült, külön épített toronnyal. Az 1770-es bővítéskor emléksorokat helyeztek el a templomban. Mai alakját 1830-ban nyerte el. A templomkertet ma park veszi körül, ahol a község emlékművekkal tiszteleg a háborúban elhunyt lakosai, a forradalom és a szabadságharc eszméje előtt.

Névtábla helye: Református templomtorony fala

KÉPHÁT: a keleti falurész neve Újfalui, Arany János, Petőfi utcák területe. A szájhagyomány szerint az Újfalui és a Posta utca sarkán egy kép állott, a mögötte levő részt hívták, mivel a háta mögött volt, „Kíphátnak”.

Névtábla helye: Újfalui utca 8. (Arany János utca felőli részen)

DISZNÓGÁT: a falu keleti szélén a Zrínyi utcának a Petőfi utca és a Szabó Géza kút közötti része és a Fűzfa utca tartozik ide. Református egyház születési anyakönyvében levő bejegyzése szerint 1749 és 1756 között öt kondás gyermekeinek a keresztelését jegyezték be, így valószínű, hogy már a XVIII. század elején is nagyobb számú sertést tartottak, ha a század közepén öt kondást vagy még többet is tudtak foglalkoztatni. Bizonyosan ettől az időtől kezdték használni a Disznógát elnevezést is.

Névtábla helye: Zrínyi utca 6.

KISTORDA: Dr. Herpay Gábor írásai szerint az Eötvös, Fűzfa, Zrínyi és a József Attila utcák által közrefogott terület tartozik ide. Feltevések szerint a török időkben elpusztult Torda lakóinak egy része ide települt.

Névtábla helye: Eötvös utca 1.

NAGYKERT: a Debrecenbe vezető 4805-ös út mellett ma is látható a foltokban megmaradt kertet védő kerítés. A kert apró parcelláit nagy szorgalommal művelték és művelik ma is a falu lakói. Bejárata a Szováti útfélen, jelenleg a Rákóczi Mezőgazdasági Kft. tulajdonában lévő földterületen volt. A II. számú műhelytelep felépülését követően a kertbe a kövesúthoz közel nyitottak kaput.

Névtábla helye: Szováti útfél, Rákóczi Mezőgazdasági Kft. tábla

VÖLGYHÁT: a falu észak keleti szélének régies megnevezése. Debreceni utcától a Sport utcáig húzódik. Egyes részeinek több önálló népi elnevezése is volt. Ezen a részen a falu széle másfél méteres magas parton fekszik, előtte egy völgy húzódik, amit egykor a vályogvetések nyomán kimélyítettek.

Névtábla helye: Északi sor 25/a

LIPPA: a község templomtól nyugatra lévő felét nevezték így. A Dózsa György utca (egykori neve Rác utca) a Sárállás, Jókai utca (rég neve: Póliköz), Rákóczi utca, közötti terület tartozik ide. Karacs Zsigmond kutatása szerint több száz éve használják ezt a megnevezést, 1788-ból anyakönyvi adatot is talált Lippai Nagy János néven.

Névtábla helye: Dózsa György és Kossuth Lajos utca találkozása

SÁRÁLLÁS: a településrész mélyen fekszik, így állandóan sár, latyak fedte, innen kapta a nevét. A Nap és a Csillag utca sarkán mintegy 200 négyszögölnyi pocsolyás gödör volt, melynek kifolyása a Kossuth utcán (régén Kádár utca) vezetett a Rákóczi utcára, onnan a kertek alatt a falualji vizesgödrökig.

Névtábla helye: Nap utca 1.

MAGASPART: Bem utca, a műúton átnyúló Bocskai utca, a Kisfaludy utca és a Magaspart utca is (népi neve Magospart, régebben Vorosilov utca) az I. világháborút követően épült ki teljesen; egy mély kátyús út vezetett a Gúnárkert kapujáig.

Névtábla helye: Magaspart utca 1. (Tulajdonos: Takács József)

GÚNÁRKERT: Pesty Frigyes Helynévgyűjteményében (1864-1865) olvasottak szerint a növények ültetésére alkalmatlan rossz, szikes földjéről kapta a nevét, gúnynévként. A Gúnárkert bejáratánál ártézi kút volt, mely Hollender kútja vagy Gúnárkerti kút néven volt ismeretes. A kert területét az 1906-ban elkezdett műút alapozása kettévágta, az ott lévő magas partrészt lehordták a kút és a falu közötti mélyedésbe. Napjainkban a táblával szemben, a közelben álló valamikori kertmúzeum (csőszház) omladozó épülete jelzi, hogy az egykori kert bejárata itt volt.

Névtábla helye: Nyugati sor 6.

WÉBER-KERT: A 20. század elején Kassáról ide került orvos, dr. Wéber György nagy természetkedvelőként a vásárolt háza környéki hatalmas telken szinte kis botanikuskertet alakított ki, őshonos fákat telepített, közepen kis tóval. Az elvadulttá vált területet 2014-16 között kezdtük ismét használható parkká alakítani közösségi összefogással.

Névtábla helye: a parkban lévő esővédő ház fala

ÚJSOR: legújabb településrész a falu déli részén, vizes-mocsaras terület, 1920-as években kezdett kiépülni. A sápi bekötőút, az Ady Endre utca folytatásaként. Fő utcája a Haladás utca. Ide tartozik: Dankó Pista utca, Kiss Ernő utca, Mozi utca, Piac utca.

Névtábla helye: Haladás utca 17.

Földesi Értéktár Bizottság